

Op het eerste gehoor is de cantate van vanmiddag een bont geheel. Er zijn klagende noten en er is uitbundige jubel. Er is versnelling en vertraging. Soms spat de onzekerheid ervan af – en soms hoor je juist robuust vertrouwen. In uw liturgieboekje ziet u dat de cantate uit zeven stukjes bestaat, maar we horen in totaal wel 15 verschillende stukjes muziek. Misschien heeft die bontheid met de leeftijd van Bach te maken toen hij deze cantate schreef. U dacht misschien: wat hebben we een jonge voorganger vanmiddag – maar Bach was nog maar 22 jaar oud toen hij deze cantate schreef.

In dat bonte geheel van deze cantate staat één thema centraal. Het koor zingt steeds verzen van een psalm, psalm 25. In uw liturgieboekje zijn het de delen 2/4/6. En samen vormen die stukjes een lied van verlangen: een verlangen naar God. Het is dat verlangen dat we ook terugzien in de naam van deze cantate: naar u, Heer, verlang ik. En we horen het ook terug, in de eerste noten die straks klinken. Een schrijnende gang van halve-toonsstappen omlaag. U hoort het vanzelf: dat is muziek van gemis, van verlangen.

Deze cantate gaat over het verlangen naar God. Ik weet niet of dat voor u bekend is. Maar volgens verschillende 20^e-eeuwse theologen bestaat er zoiets als een natuurlijk verlangen naar God. Af en toe komt het aan het licht. Het is het verlangen naar waarheid, naar een goed woord, als je niet meer weet wat je wel en niet moet geloven. Het is het verlangen naar goedheid, naar iemand die oprecht is, als je om je heen kijkt, en alleen maar de puinhoop ziet die mensen er soms van maken. Het is het verlangen naar vrede, als heel je leven een gevecht voelt en je steeds het gevoel hebt dat je jezelf groot moet houden. Dan verlang je naar een ander – iemand die naast je staat, die voor je uitgaat, een God om op te vertrouwen. Dat verlangen staat vanmiddag centraal.

Nu zou je kunnen denken dat dat ‘verlangen naar God’ vooral een hogere vorm van wensdenken is. Projectie. Zo van: we zijn op zoek naar waarheid, naar goedheid, naar vrede – en omdat we dat vaak niet vinden in ons leven, verzinnen we een wereld waarin dat wel bestaat. God als een wit scherm waarop we ons eigen gemis projecteren.

Toch vraag ik me af of het zo werkt. Als er één Bijbelboek is dat ons meer leert over hoe verlangen werkt, dan is het wel het Hooglied. Een liefdeslied, van twee jonge geliefden – nog jonger dan Bach en dan uw voorganger vanmiddag. En zij zingen over elkaar – heel intens. Over hoe mooi de ander is. Over hoe ze ervan genieten, om bij elkaar te zijn – om tijd met elkaar door te brengen, elkaars stem te horen, de ander aan te raken. Maar juist dat ze het zo fijn vinden om bij elkaar te zijn maakt ook dat ze elkaar missen, als ze alleen zijn. Dat ze naar elkaar verlangen. Verlangen – dat ontstaat niet zomaar. Dat ontstaat doordat je eens iets van de ander hebt gezien. Hebt gezien, hoe het zou kunnen zijn.

Hoewel het Hooglied duidelijk een lied is van twee jonge mensen, hebben veel joodse en christelijke lezers ook nog iets anders herkend in dat Hooglied. Men hoorde daarin niet alleen de stemmen van twee jonge mensen, verliefd op elkaar –men ook iets van de relatie tussen mens en God. Die heeft namelijk ook iets van zo’n liefdesrelatie. Vaak begint het pril en verlegen. Het moment dat een woord uit de kerk, uit de Bijbel, voor het eerst bij je binnenkomt. Of als je voor het eerst oog krijgt voor het bijzondere van de weg van Jezus. De columnist Stephan Sanders beschreef ooit hoe hij probeerde om het woord ‘God’ in de mond te nemen zonder te giechelen. Het is pril, verlegen. Maar wat er

overblijft, van zo'n eerste kennismaking – dat is een gemis. Een verlangen naar God. Omdat je er eens iets van hebt gezien – en ernaar verlangt om dat weer te zien.

Zo kent de relatie tussen mens en God een zekere dynamiek. Nu eens euforisch, als je je dichtbij God weet – dan weer verlangend, als je God mist. Vreugde en verlangen – heen en weer.

In de cantate van vanmiddag horen we dat heen en weer als het ware verbeeld. Want naast dat lied van verlangen, psalm 25, klinkt in de delen 3, 5 en 7 juist een lied van vreugde. Van zekerheid. Het mooist misschien nog wel in deel 5: onder de robuuste klanken van een cello en een fagot zingen de alt, tenor en bas over een cederboom. Dat is een machtige boom, tot zestig meter hoog, met wijd uitlopende takken. Stormen kunnen woeden – maar toch: zoals zo'n cederboom, zo blijft de gelovige overeind. Hij of zij is stevig geworteld in het woord van God.

Dat is waar veel mensen aan denken, bij geloof. Geloof als een boom. Een zeker weten, een vast vertrouwen. Vooral dat 'bij elkaar zijn' van de geliefden.

Maar in de praktijk kent geloof veel meer dynamiek. Beweging. En dat horen we als het ware in deze cantate verbeeld. Niet altijd zekerheid of vertrouwen. Soms ook gemis. Nu eens: als een cederboom geworteld in het woord van God. Dan weer een aarzelend: naar U, Heer, verlang ik. Heen en weer.

En de vraag die deze cantate ons stelt, vanmiddag, is dan ook niet of u zo'n robuust geloof hebt. Of u de woorden van dat slotkoor altijd maar mee kunt zingen.

Eerder is het dit: wilt u uw verlangen naar God laten staan – en laten voeden?